

myös miehisisyyden kriisiksi. Tämän vastakohtana voidaan nähdä aktiivisen naiseuden toimijakuvaukset, joissa naiset esitetään kaiken kokoavina, ikään kuin vastapainona miesten identiteettikriisille. Tämä vastakohta on Salmenniemen mukaan yksi tärkeimmistä akseleista, joiden avulla kansallinen identiteetti ja sosiaalinen muutos jäsentyvät. Kuitenkin miehisisyyden ja naiseuden määritelmät eroavat toisistaan. Miehisisyyteen liitetyt käsitteet ovat paljon ristiriitaisempia kuin naiseuteen liitetyt. Miehet määritellään makrotasolla, taloudessa ja politiikassa, voimakkaina, menestyvinä ja aktiivisina, kun taas arkielämän tasolla heihin liitetään heikkoutta ja passiivisuutta. Tämä on Salmenniemen mukaan osoitus siitä, että miehinen identiteetti on tällä hetkellä voimakkaamman neuvottelun kohteena kuin naiseus.

Tutkija Maija Turunen esitteli puheenvuorossaan omaa tutkimustaan venäläisnuorten uskuntoon liittyvistä käsityksistä. Turunen pyrkii selvittämään venäläisnuorten uskonnollisuutta ja muun muassa sen erityisiä venäläisiä piirteitä. Turunen on tehnyt tutkimustaan sekä kvalitatiivisin että kvantitatiivisin menetelmin venäläisnuorten parissa. Turusen tarkoituksena on tarkastella, kuinka länsimaiset teoriat, kuten esimerkiksi Hervieu-Légerin käsitteet uskonnon muistiketu, perinne ja kollektiivinen identiteetti, voidaan soveltaa Venäjälle. Nuorten tutkiminen tätä taustaa vasten on Turusen mukaan mielekästä juuri siksi, että nykyiset venäläiset nuoret ovat ensimmäinen sukupolvi, joka ei ole saanut neuvostokasvatusta.

Turusen mukaan venäläisnuoret suhtautuvat uskuntoon myönteisenä voimavarana ja suurin osa heistä pitää itseään ortodokseina. Sen sijaan ortodokseen kirkkoon kuulumista ei si-

nänsä pidetä tärkeänä, kirkossa ei juuri käydä eikä kirkon oppeja ole aina kovin tarkasti sisäistetty. Omaan uskuntoon on myös saatettu kerätä ja yhdistellä aineksia myös muista uskomusjärjestelmistä. Nuorten uskonnollisuudelle on tyypillistä se, ettei oikeaoppista tietyn uskonnon seuraamista pidetä tärkeänä, sillä virallinen uskonnollisuus nähdään usein vain ulkoisten muotojen seuraamisena kuin uskomisena ”sydämessä”. Turusen mukaan ei voidakaan puhua siitä, että Venäjällä vallitsisi uskonnollinen tyhjiö vaan pikemminkin kokonainen uskontojen ja uskomuksien viidakko, jossa jokainen etsii ja löytää omat polkunsä omien kiinnostusten kohteiden, elämäntilanteiden ja luonteenpiirteiden perusteella.

Päivän aikana keskusteltiin myös siitä kuinka alakulttuureissa esiintyvät ilmiöt, kuten esimerkiksi Šaškinin tutkimien jenginuorten naisia alistavat väkivaltaanteet voidaan suhteuttaa laajemmin ympäröivään yhteiskuntaan. Mikä on naisvihamielisten instituutioiden, kuten esimerkik-

si armeijan tai vankiloiden, vaikutus näiden nuorten miesten arvomaailmaan? Miten erilaiset luokka-aspektit vaikuttavat jengiläisten arvoihin? Onko jengiläisillä kaikilla sama tausta? Onko jengiläiset kasvatettu naisvoimin? Olisi myöskin kiinnostavaa tietää, mitä näille nuorille miehille sitten on tapahtunut, ovatko he siirtyneet kunnialliseen yhteiskuntaan, vai esimerkiksi mafian leipiin, mitä heidän arvoilleen on tapahtunut, ovatko ne muuttuneet?

Samoin keskusteltiin siitä, onko sukupolven käsite muuttunut ja onko se myös luokkasidon nainen käsite. Entä onko Venäjällä kansalaisyhteiskuntaa, onko sitä koskaan ollut siellä ja tulee ko koskaan olemaan? Entä mitä on tutkimuksissa käsitelty venäläisyys – tuotetaanko tämänkaltaisilla tutkimuksella jälleen keran lisää toiseutta? Kaiken kaikkiaan keskustelu kävi vilkkaana. Todettiin myös, että tällainen verkostojen välinen yhteistyö syventää kaikkien tietämystä Venäjstä ja IVY-maista.

Ira Jänis-Isokangas

Palatsi puistikossa

Viime kesänä, juuri juhannuksen alla, pidettiin Tverissä 1800-luvun naiskirjailijoiden tuotantoa käsittelevä konferenssi. Se oli järjestyksessään jo kolmas konferenssi, jonka järjestämisestä vastasivat Tverin valtionyliopiston Venäjän kirjallisuuden historian laitoksen sekä Freiburgin yliopiston Slavisches Seminarin professorien Jevgenija Stroganovan ja Elisabeth Cheaurén yhteistyö mahdollisti venäläisten ja läntisten tutkijoiden ja tutkimusten kohtaamisen. Naiskirjallisuuden tutkimuksessa yhteyden merkitys korostuu, sillä itäiset ja läntiset tutkimusotteet eroavat toisis-

taan. Vähän tunnettujen kirjailijoiden tutkimuksessa tarvitaan venäläiselle tutkimukselle tyypillistä arkisto- ja elämäkertatuntemusta. Läntinen tutkimus on enemmän ja pidempään lähestynyt naiskirjailijoiden tuotantoa gender-näkökulmasta ottaen huomioon heidän erityisen ja erilaisen asemansa kirjallisessa ja historiallisessa kontekstissa. Konferenssin sisällöllinen osuus oli siten yhdistelmä itäistä ja läntistä lukutapaa, perinteistä ja feminististä kritiikkiä.

Otsikon ”Ženskoje pismo v diskursah russkoj kulturny XIX veka” alle mahtui yli 20 esitel-

mää, joissa käsiteltiin mm. kirjailijoita N. D. ja S. D. Hvoštšinskaja, E. Gan, E. Salias de Turnemir (E. Tur), K. Pavlova, E. P. Rostoptšina, N. Sohanskaja, O. Šapir, A. O. Smirnova-Rosset, A. Suslova, M. Baškirtseva, S. Engelgardt, L. Tšarskaja, E. P. Letkova, L. Vilkina. Kirjailijan suhtautuminen omaan luomistyöhönsä oli monen esitelmän tarkastelulähtökohtana, samoin teosten saama vastaanotto. Esitelmissä tarkasteltiin mm. teatteri- ja balletti -teeman esittämistä kirjallisuudessa, mehiläismotiivia naiskirjailijoiden tuotannossa (Arja Rosenholm, Tampere). Mukana oli myös muutama ei-kirjallisuustieteellinen eselmä. S. Lebedeva (Tver) tarkasteli sukupuolittunutta käyttäytymistä kansanperinteessä, Antonia Napp (Freiburg) 1800- luvun alkupuolen naiskirjailijoiden muotokuvia ja Anna Belova (Tver) käsitteli historialliseen aineistoon perustuen aatelisnaisten kirjeenvaihtoperinteen diskursseja. Metakriittisis-

tä esitelmistä voi mainita E. Cheaurén (Freiburg) koosteen *Ženskije avtory XIX veka v zapadnyh reprezentatsijah istorii russkoi literatury*. Mahtuipa mukaan myös esitys, jonka sanomana oli vetoamus naisten paluusta sosiologiseen ihanteeseen, 1900-luvun alun uskonnollisen renessanssin viitoittamalle tielle.

Hyvä yhteishenki ja rakentava kritiikki leimasi keskusteluja niin itse konferenssissa kuin väliajoillakin. Omissa muistoissani isäntien (lue: emäntien) vieraanvaraisuuden symbolina on hotelihuoneessani konferenssikansion vieressä tuoksunut kielokimppu. Käytännön järjestelyistä huolehti kasvava joukko prof. E. Stroganovan oppilaita, joista lähes jokainen piti myös esitelmän.

Kolmen tiiviin seminaaripäivän vastapainoksi oli järjestetty myös oheisohjelmaa: Tverin taidemuseo oli koonnut pienimuotoisen näyttelyn *Glazami žensštiny: Russkije hudožnitsy XIX veka*. Nykypäivän naisten luo-

vaan toimintaan saatiin kosketus runoilijatapaamisessa, jossa Marina Batasova ja Aleksandra Kljušina lukivat tekstejään ja kertoivat tuotannostaan.

Konferenssin järjestäjien perinteeksi on tullut viedä vieraat myös Tverin ulkopuolelle, maaseudulle ja pienempiin kaupunkeihin. Tällä kerralla vierailun kohteena oli tuhatvuotinen kaupunki Toržok, joka tunnetaan upeasta luostarista, palokaluustuotannosta ja kultaoimelheista. Ja tietenkin myös Puškinin mainitsemista kotleteista.

Tverin konferenssia voi pitää kolminkertaisesti provinssialaisena. Paitsi että se järjestettiin ”provinssissa” (150 km Moskovasta), se keskittyi kirjallisuuden historian provinssissa oleviin kirjailijoihin, joiden tuotanto on provinssissa myös nykytutkimuksen valtavirtaan nähden. Mutta juuri tämä moninkertainen provinssialisuus tekee aiheesta kiehtovan ja kiinnostavan.

Kirsti Ekonen